

Valsts kanceleja

Agrīns atbalsts bērniem ar attīstības riskiem. No pilotprojektiem līdz sistēmiskiem risinājumiem

Sigita Sniķere
Valsts kancelejas
Pārresoru koordinācijas departaments

Rīgā, 2025.gada 12.decembris

Kāpēc agrīns atbalsts bērniem ar riskiem attīstībā ir svarīgs?

Pasaules pētījumi rāda:

- **1 no 4 bērniem** ir vismaz viens risks attīstībā
- **1 no 7 bērniem** ir būtiski kavējumi attīstībā, kurus var koriģēt, ja tiek pamanīti savlaicīgi

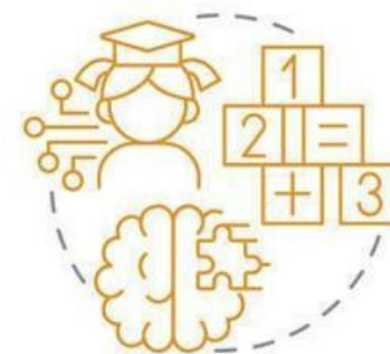
80% agrīno attīstības traucējumu nav uzreiz pamanāmi

Visbiežāk novērotie riski attīstībā:

- kavēta valodas attīstība
- sociāli emocionālās grūtības
- uzmanības/uzvedības problēmas
- mācīšanās grūtības

Novēloti atklāti attīstības riski:

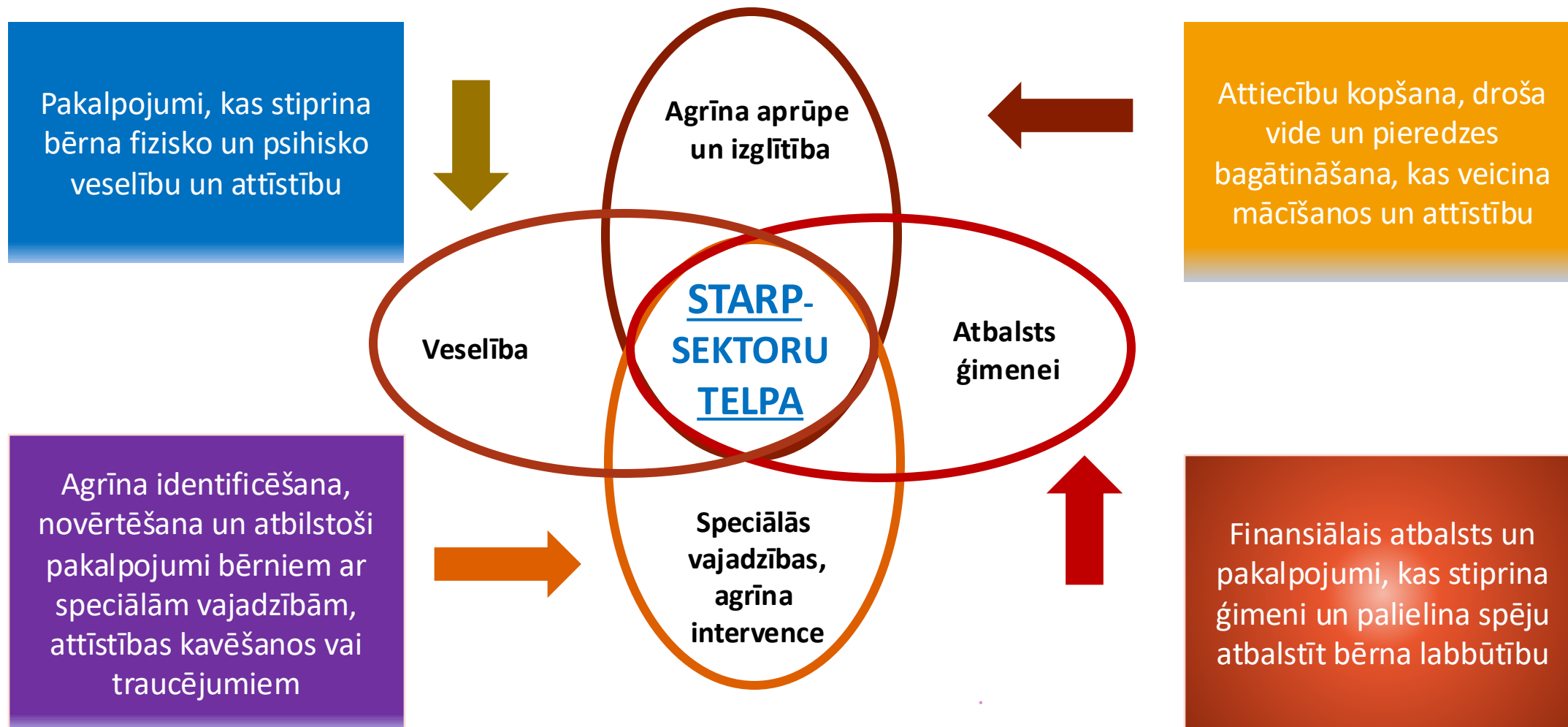
- rada emocionālu slogu ģimenei
- pasliktina bērna pašapziņu
- rada mācīšanās grūtības skolā
- palielina izmaksas veselības, sociālajā un izglītības sistēmā

Agrīns atbalsts attīstībai ir
**ilgtermiņa investīcija bērna un
sabiedrības nākotnē**

VISAPTVEROŠS AGRĪNĀS BĒRNĪBAS IETVARŠ

Starpsektorāla veselības, izglītības un
sociālās politikas atbildība

AGRĪNĀ PREVENTĪVĀ ATBALSTA SISTĒMA BĒRNU ATTĪSTĪBAI

Agrīnā preventīvā
atbalsta sistēma
bērniem

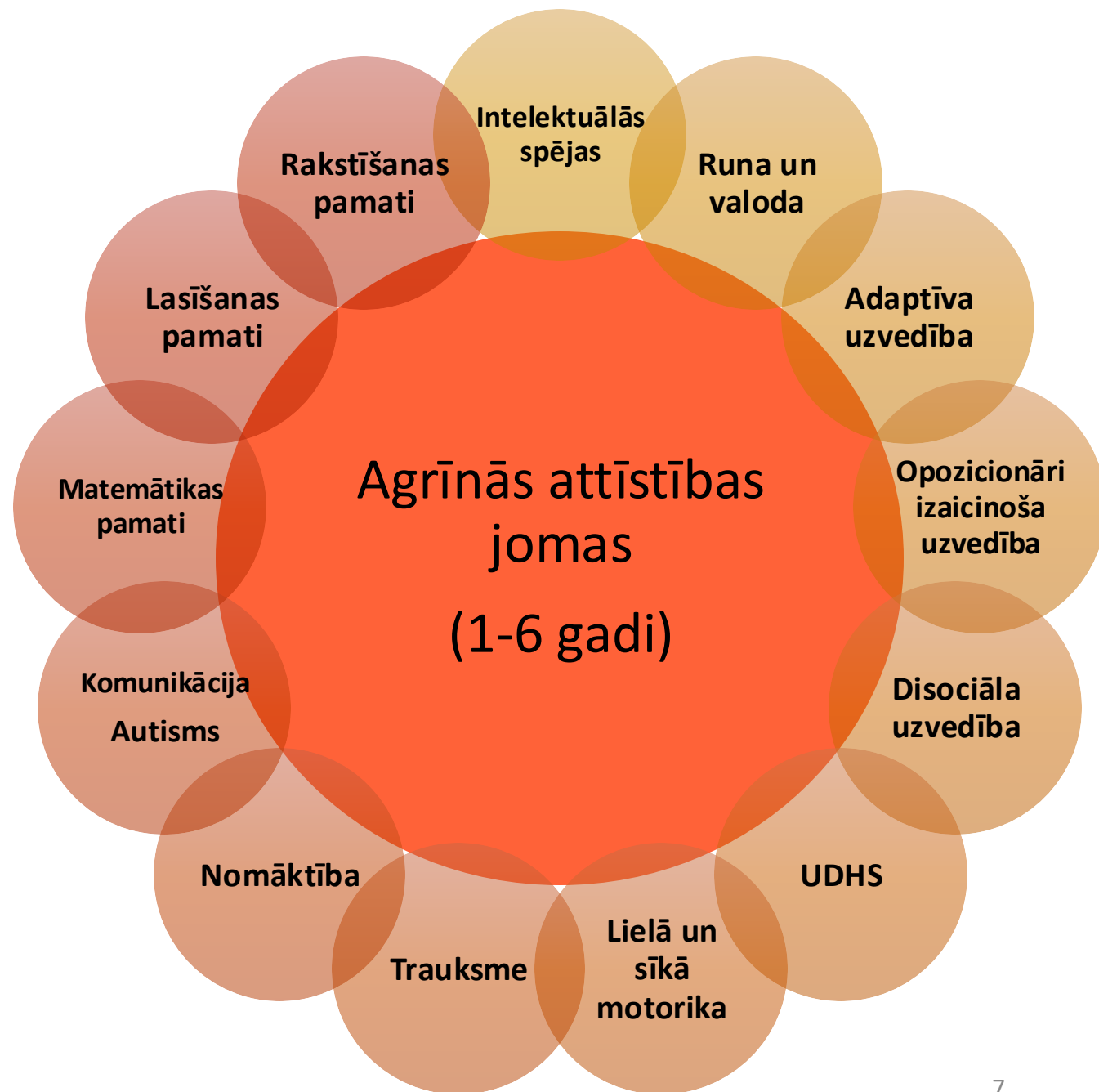
Bērnu agrīnās attīstības izvērtēšana

Bērnu agrīnās attīstības skrīninga instrumentu komplekts (BAASIK)

Bērnu agrīnās attīstības skrīninga instrumentu komplekts (BAASIK)

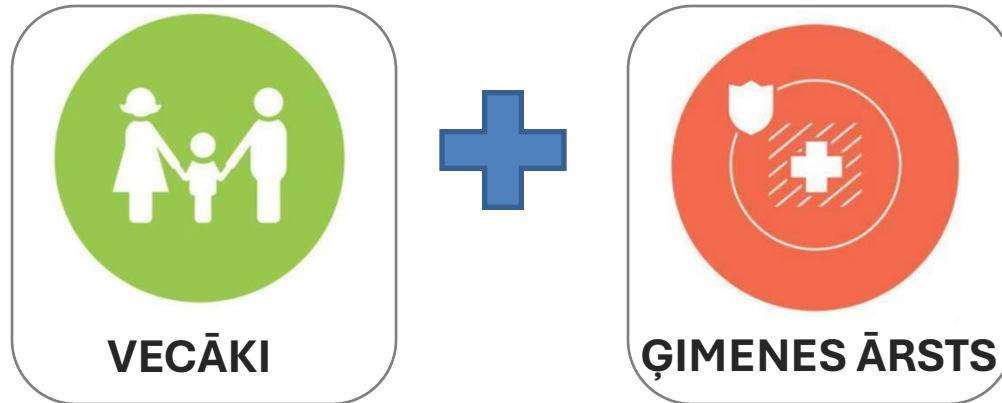
- Zinātniski pamatots, **veselības un izglītības jomās vienots** rīku komplekts, kas domāts **bērnu vecumā no 1 līdz 6 gadiem** attīstības vajadzību noteikšanai
- Viena no visprogresīvākajām sistēmām Eiropā
- Izstrādājusi plaša **starpdisciplināra zinātnieku grupa** no LU, RSU, BKUS, LiepU prof.M.Raščevsks vadībā
- Datorizēta aizpildīšana
- Testēts vairāk kā 1000 bērnu izlasē
- **Augsta mērījumu uzticamība un validitāte**
- **Rezultāti savienoti ar rekomendācijām vecākiem un pedagogiem**

**BAASIK nosakāmās attīstības
risku jomas - saskaņotas ar
SSK-10/11 traucējumu kategoriju
sistēmu**

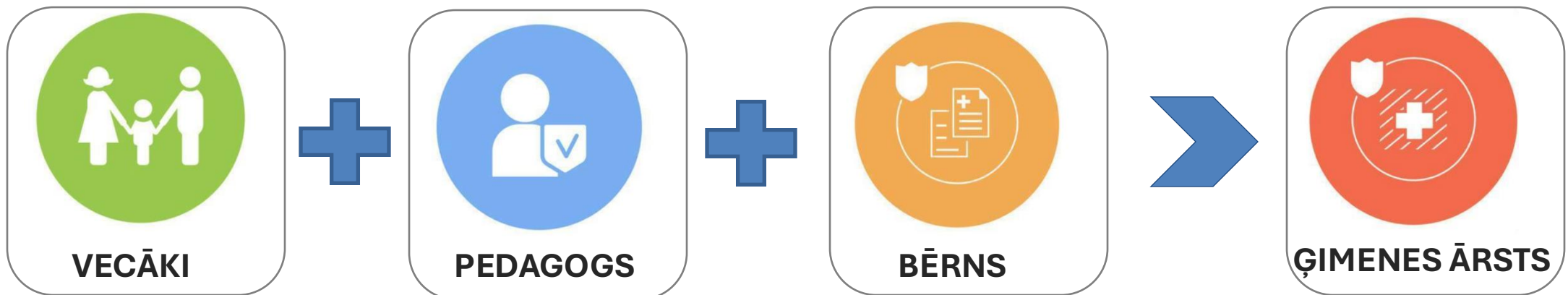

BAASIK SKRĪNINGĀ IESAISTĪTIE

Bērns 1-3 gadu vecumā

Bērns 3-6 gadu vecumā

BAASIK ieviešana: DIGITALIZĀCIJA un IS IZSTRĀDE

Izvēlēties vēlamo darba vietu:

Veselības aprūpes
profesionālis

PII iestāde

Vecāks

* Sadarbspējas izveide ar esošajām informācijas sistēmām:

- Valsts izglītības informācijas sistēma
- E-veselība
- Vadības informācijas sistēma
- Jaundzimušo reģistrs

* IS lietojamība

- Dizains ekrānskatiem ģimenes ārstu, vecāku un pedagogu darba vidēm
- Sistēmas funkcionalitāte un lietotājiem pieejamais datu apjoms
- Lietotāju testi

BAASIK ieviešana: TIESISKAIS REGULĒJUMS

Nepieciešamie grozījumi normatīvā regulējumā:

- Bērnu tiesību aizsardzības likums
 - Izglītības likums
 - Vispārējās izglītības likums
 - Pacientu tiesību likums
 - Starptautisko skolu likums
-
- 28.08.2018. MK noteikumu Nr. 555 Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība
 - 04.04.2006. MK noteikumu Nr.265 Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība 93.pielikums
 - 29.06.2021. MK noteikumi Nr. 453 Izglītojamo speciālo vajadzību izvērtēšanas metodika pirmsskolas izglītības iestādēs

BAASIK ieviešana: PĀRBAUDĀM

Pilotēšana 3-4 pašvaldībās

- 2026.gada martā/aprīlī pilotēšanas uzsākšana **izglītības vidē** bērniem no 3 g.v.:
 - Pedagogu izvērtējums
 - Bērnu spēju un prasmju tests
 - Apmācības PII pedagogiem
- 2026.gada jūnijā pilotēšanas uzsākšana **ģimenes ārstu praksēs** bērniem no 1 g.v.:
 - Vecāku izvērtējums
 - Ģimenes ārstu izvērtējums
 - Apmācības ģimenes ārstu komandām
- 2026.gada oktobris - pilotprojekta **rezultātu izvērtēšana**

BAASIK ieviešana visā Latvijā - 2026.gada novembris

Agrīnā preventīvā
atbalsta sistēma
bērniem

2. Agrīnās intervences pakalpojumu klāsta paplašināšana

Agrīno intervenču atlases principi pakalpojumu klāsta pilnveidei:

- risina grūtības bērnu agrīnās attīstības **skrīninga** tvertajās **jomās** (21)
- prioritāte bērnu attīstības jomām, kurās Latvijā ir **lielākie deficīti** agrīno intervenču / atbalsta pakalpojumos
- ir pierādīts, ka interence **ir valīda**, tā strādā un ir efektīva
- paredz atbilstošu **metodisko instrumentu** adaptāciju & ieviešanu Latvijā
- ir paredzētas **attīstības plānošanas** dokumentos

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

STOP 4-7 BĒRNIEM AR UZVEDĪBAS GRŪTĪBĀM

Programmas mērķis mazināt bērnu vecumā no 4 līdz 7 gadiem problemātisko uzvedību, mācot vecākus un pedagogus izmantot pozitīvu audzināšanu.

Multimodāla pieeja – programmā, 10 nodarbību **ciklā tiek iesaistīts bērns, bērna vecāki un pedagogs**

Pētījumi rāda, ka **pēc programmas apguves** bērnu **agresīvā uzvedība samazinās** tūdaļ, turklāt **izmaiņas ir noturīgas** arī pēc 6 un 12 mēnešu atkārtotiem mērījumiem.

Savukārt pēc vecāku apmācību programmas pabeigšanas:

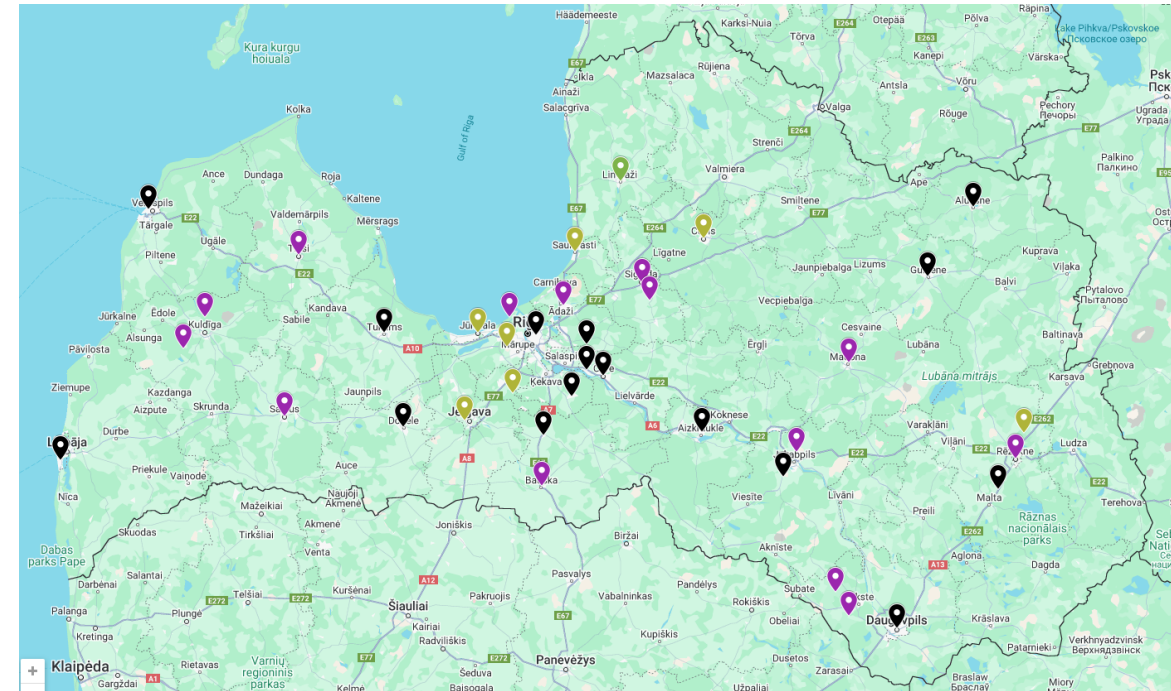
- 1) pakāpeniski **samazinās bērnu noteikumus pārkāpjošā un agresīvā uzvedība**
- 2) **uzlabojas bērnu problēmu risināšanas** prasmes
- 3) **mainās vecāku audzinošā uzvedība** - pastiprinājās pozitīvā audzināšana un samazinājās bērna fiziska sodīšana un nekonsekvence.

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

STOP 4-7 BĒRNIEM AR UZVEDĪBAS GRŪTĪBĀM LATVIJĀ

- Kopš 2020.gada īstenotas 138 intervences grupas, **atbalstu sniedzot 1 498 bērniem** un viņu ģimenēm
- Apmācīti vairāk nekā 300 speciālisti
- **Šobrīd izveidotas un darbojas 38 komandas**
- Līdz 2029. gadam atbalsts uzvedības grūtību gadījumā **2 200 bērniem jeb 440 bērniem ik gadu**
- Katra STOP 4-7 komanda nodrošina vismaz vienu intervences grupu ik gadu

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

‘COOL KIDS’ BĒRNIEM AR TRAUKSMI

- Cool Kids – **zinātniski pamatota**, uz KBT balstīta programma
- Samazina trauksmi bērniem no 3 g.v.
- Lietota vairāk nekā **20 valstīs** – Austrālija, Zviedrija, Vācija u.c.
- Balstīta uz 20+ gadu pētījumiem un praksi
- Paredz **6 nodarbību sesijas vecākiem individuāli vai grupās**
- Atbalsts būtu nepieciešams apm. 5% visu bērnu un viņu vecāku

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

‘COOL KIDS’ BĒRNIEM AR TRAUKSMI – IEVIEŠANA LATVIJĀ

- Tiek uzsākta programmas adaptēšana un pilotēšana
- Sadarbība ar psihologiem, kuri apguvuši KBT pamatus
- Papildu apmācība ar Austrālijas ekspertu atbalstu
- Rezultātu izvērtēšana un paplašināšana (2027+).

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

‘NEW FOREST PARENTING’ PROGRAMMA BĒRNIEM AR UDHT

- Pierādījumos balstīta programma **bērnim ar UDHT** vai uzvedības traucējumiem
- Attīstīta Lielbritānijā, izmantota arī citās Eiropas valstīs
- **Aptver vecākus 3–11 g.v. bērniem, strādā arī ar pedagogiem**
- Paredz **1-1,5 h nedēļā individuālu darbu 8 nedēļu garumā**
- Ietver vides strukturēšanu, emociju treniņu, uzmanības treniņu
- Atbalsts būtu nepieciešams apm. 8% visu bērnu

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

‘NEW FOREST PARENTING’ PROGRAMMA - IEVIEŠANA LATVIJĀ

1. Pilotprojekts (2026–2027):

- Aprobēta metodika
- **Apmācīti 15, bet vēlāk vēl 45 speciālisti** (NFPP licencēta metodika)
- Nodrošinātas supervīzijas speciālistiem
- Katrs **speciālists – psihologs** strādā ne vairāk kā ar 12 ģimenēm
- **Vecākiem – 8 strukturētas sesijas un vismaz viena mājas vizīte**

2. Izvērtēšana un paplašināšana (2027+):

- Mērķis – pieejamība visās pašvaldībās

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

DENVERAS MODELIS BĒRNIEM AR AUTISMU

- **Zinātniski pamatota, intensīva agrīnās intervences programma** maziem bērniem ar **autiskā spektra traucējumiem** vai augstu autisma risku,
- Paredzēta bērniem no **12 līdz 48 mēnešiem**
- Terapija notiek rotaļās un ikdienas situācijās
- **Bērns mācās spēlējoties**, mijiedarbojoties ar speciālistu, strukturētās, bet dabiskās aktivitātē.
- Vecāki tiek apmācīti, lai terapijas stratēģijas izmantotu mājās
- **Fokusējas uz galvenajām jomām**
 - komunikācija
 - spēles prasmes
 - sociālās prasmes
 - motorika
 - valoda
 - izziņa un mācīšanās
 - uzvedības regulācija

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

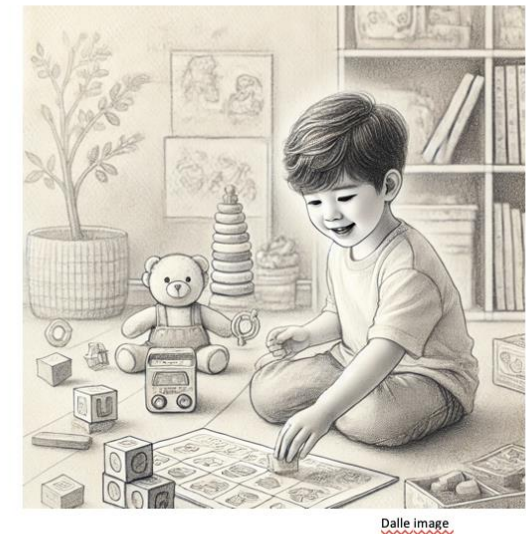

Valodas un runas un
verbālās izpratnes joma
1,5 g.- 3 g.

Vizuālās uztveres,
motoriskās koordinācijas
un praktisko prasmju
joma
1,5 g.- 3 g.

Valodas un runas un
verbālās izpratnes joma
4 g. - 6 g.

Vizuālās uztveres un
spriešanas, motoriskās
koordinācijas un
praktisko prasmju joma
4 g. - 6 g.

Matemātikas, lasīšanas,
rakstīšanas sākotnējo
prasmju joma
4 g. - 6 g.

AGRĪNA ATBALSTA PAKALPOJUMU KLĀSTA PAPLAŠINĀŠANA

APMĀCĪBAS PEDAGOGIEM PAR BĒRNU NEIRĀLO ATTĪSTĪBU

Balstoties uz
ārvalstīs izstrādātu
un pārbaudītu
profesionālās
pilnveides
programmu

Programmas modulis
pirmsskolas speciālistiem

Programmas modulis
pamatizglītības speciālistiem

3

Padziļināta izpratnes
līmeņa kurss (vismaz 18
akadēmiskās stundas)

→
Klases audzinātājiem un
sociālajiem pedagogiem
vai citiem izglītības
iestādes darbiniekiem,
kas ir patstāvīgā kontaktā
ar bērniem ar NAT

2

Vispārēja izpratnes
līmeņa kurss (vismaz 12
akadēmiskās stundas)

→
Konkrēts priekšmetu
pedagogiem, kuri ikdienā,
vadot mācību stundas,
saskaras ar bērniem ar
NAT

1

Pamata zināšanu
līmeņa kurss (vismaz 6
akadēmiskās stundas)

→
Jebkuram izglītības
iestādes darbiniekam

Agrīnā preventīvā
atbalsta sistēma
bērniem

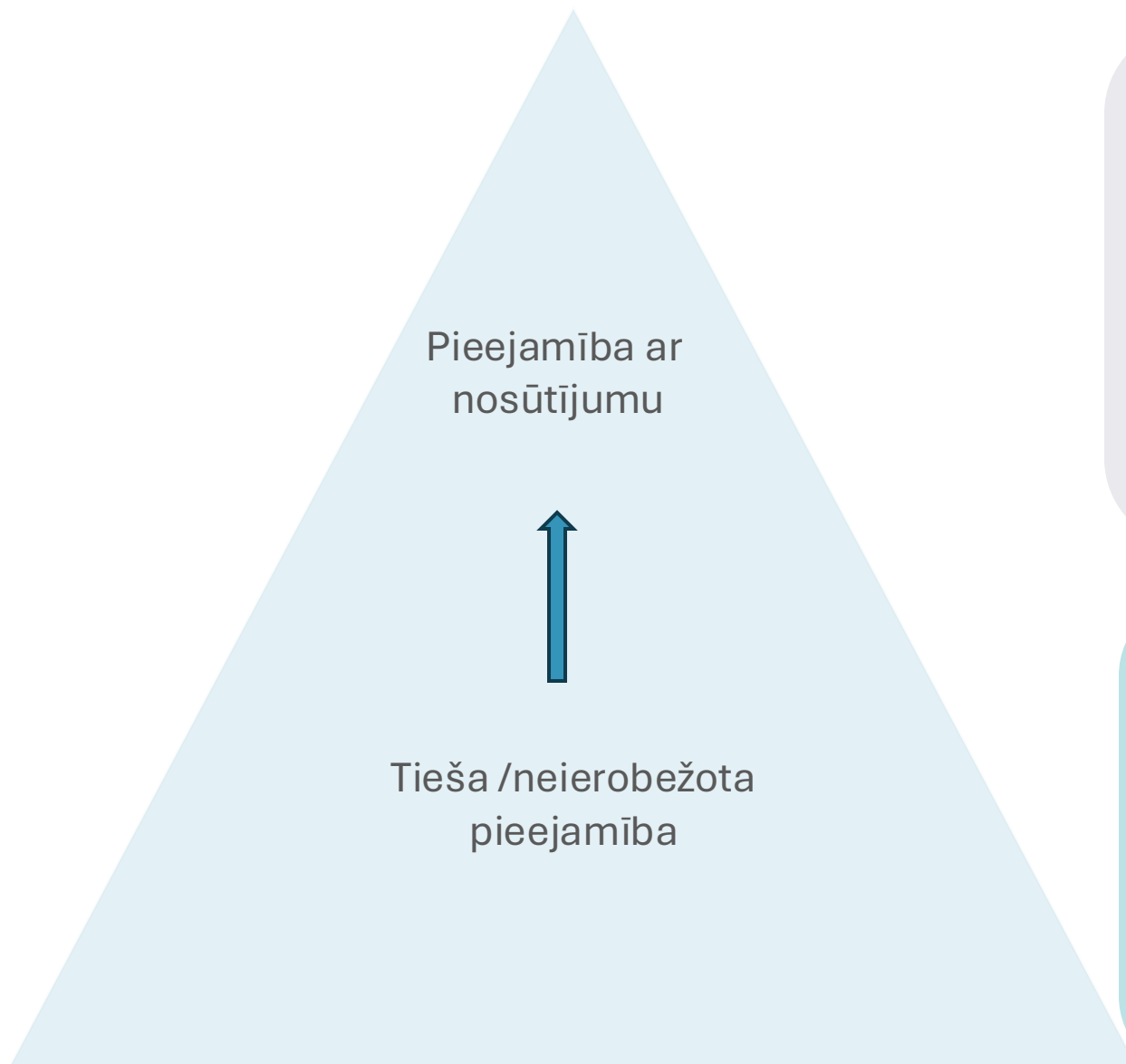
3. Bērnu attīstības multiprofesionālās komandas – agrīnā atbalsta nodrošināšanas organizatoriskais modelis

Kāpēc ir svarīgs atbalsta organizatoriskais modelis?

Risināmie jautājumi

- **Vai pakalpojumu un speciālistu fragmentācija/ sadrumstalotība ir ģimenes interesēs?**
- **Kā orientēties nepieciešamajos atbalsta pakalpojumos, ja bērnam ir multipli riski vairākās attīstības jomās?**
- Kādā veidā organizēt padziļināto izvērtēšanu bērniem ar augstiem riskiem attīstībā?
- Kā padarīt izvērtēšanas rezultātus saistošus gan veselības aprūpes profesionāļiem, gan izglītības jomai saistībā ar speciālo vajadzību noteikšanu?
- **Kā nodrošināt pēc izvērtēšanas tālāk nepieciešamo – atbalsta pasākumu plāna izstrādi, kas tver bērnam nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus, agrinās intervences, atbalsta pasākumus izglītībā, nepieciešamo sociālo rehabilitāciju?**

Bērnu veselības aprūpes organizācija – piedāvātās izmaiņas

Specializētā veselības aprūpe

3.līmenis

- Stacionārā aprūpe
- Bērnu psihiatru komandas

2.līmenis

- Sekundārā ambulatorā aprūpe
- **Sociālās pediatrijas – Bērnu attīstības komandas**

Primārā veselības aprūpe

1.līmenis

- Ģimenes ārstu komandas
- Privāti praktizējoši pediatri

0.līmenis

- **Sabiedrības veselības māsas izglītības iestādēs**

Sociālās pediatrijas - Bērnu attīstības komandas

- Slimību spektra maiņa jeb t.s. mūsdienu slimības, piemēram, aptaukošanās, UDHS, disleksija, runas kavēšanās, psihosomatika, ir izaicinājums visā pasaulē.
- Reaģējot uz to **Vācijā, Kanādā un citviet tiek veidoti Sociālās pediatrijas jeb Bērnu attīstības centri (*social paediatrics, development paediatrics, community paediatrics*)**.
- Vācijā ir izveidoti 145 šādi centri “mūsdienu” slimību aprūpei, bērnu ar hroniskām slimībām un invaliditāti atbalstam.
- ‘Mūsdienu’ slimības prasa **multiprofesionālas komandas pieeju. Komandā kopā ar pediatru darbojas psihologs, fizioterapeits, logopēds un ergoterapeits, kā arī speciālais pedagogs un sociālais darbinieks.**
- Sociālās pediatrijas centri Vācijā ir **savienoti ar lielākajām bērnu slimnīcām**. Tādā veidā tiek nodrošināta pakalpojumu kvalitāte, iespējas nodrošināt starpnozaru un multiprofesionālu aprūpi zīdaiņiem un bērniem ar attīstības traucējumiem un invaliditāti.
- Nodrošinot agrīnas palīdzības sniegšanu, zīdaiņiem un bērniem līdz 6 gadu vecumam ar vispārēju attīstības kavēšanos tiek piedāvāta pedagoģiskā terapija kombinācijā ar citām terapijām, piemēram, fizioterapiju, ergoterapiju vai logopēdisko darbu, t.s. kompleksā terapija.

Sociālās pediatrijas - Bērnu attīstības komandas

Bērnu attīstības komanda - multidisciplināra profesionāļu grupa, kas strādā kopā, lai **novērtētu, diagnosticētu un atbalstītu bērnus ar konstatētiem augstiem attīstības riskiem**. Tā nodrošina bērnam koordinētu un visaptverošu atbalstu, iesaistot ģimeni un izglītības iestādi.

Galvenie uzdevumi

- Nodrošināt atbilstošu padziļinātu novērtējumu, kas seko pēc skrīninga
- Izstrādāt integrētu individuālu atbalsta pasākumu plānu
- Sadarboties ar ģimeni un izglītības iestādi
- Nodrošināt konsultatīvo atbalstu un atsevišķas agrīnās intervences
- Sniegt noteiktus veselības aprūpes pakalpojumus
- starpdisciplināra aprūpe bērniem ar vairākiem traucējumiem
- Palīg līdzekļu un asistīvo tehnoloģiju noteikšana
- Uzraudzīt bērna progresu un pielāgot atbalsta pasākumus

Sociālās pediatrijas - Bērnu attīstības komandas

Komandas sastāvs

- **Pediātrs** – koordinē veselības aprūpi, seko vispārējai bērna veselībai
- **Psihologs** – izvērtē kognitīvo, emocionālo un sociālo attīstību
- **Logopēds/audiologopēds** – novērtē un atbalsta valodas un runas attīstību
- **Fizioterapeits / ergoterapeits** – strādā ar motorikas un kustību prasmēm
- **Sociālais darbinieks** – koordinē ģimenei pieejamos sociālos un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus
- **Speciālais pedagogs** – sadarbojas ar izglītības iestādēm, plāno atbalstu izglītībā
- **Bērnu neirologs** – novērtē smadzeņu un nervu sistēmas attīstību
- **Bērnu psihiatrs, neonatologs** pēc nepieciešamības

Galvenie darba principi

- **Multidisciplināritāte**: katrs speciālists sniedz savu ekspertīzi, bet lēmumi tiek pieņemti kopīgi
- **Individuāla pieeja**: plāns tiek pielāgots bērna konkrētajām vajadzībām
- **Agrīna intervence**: darbība sākas pēc iespējas ātrāk, kad identificēts risks
- **Nepārtraukta uzraudzība**: bērna progress tiek regulāri izvērtēts, un plāns tiek pielāgots

Bērnu attīstības multiprofesionālās komandas Latvijā

Pakāpeniska 8 multiprofesionālo komandu veidošana reģionos BKUS vadībā

- Pirmās komandas tiek veidotas pašvaldībās, kurās pilotēts BAASIK
- Līdz 2026.gada beigām plānota bērnu attīstības komandu izveide 3-4 pašvaldībās
- Pārējās komandandas uzsāk darbu 2027.gadā

**Bērnu klīniskā
universitātes
slimnīca**

Bērnu attīstības komandu ieviešanas plāns

līdz 2026.g. augustam

Izstrādāta metodika komandu darbam, ietverot speciālistu kompetences, pienākumus, komandu sasniedzamos rādītājus, sadarbības algoritmus ar citām iesaistītajām pusēm, darba kvalitātes un efektivitātes novērtēšanas metodiku, kā arī finansēšanas modeli

līdz 2029.g.beigām

Bērnu attīstības multiprofesionālu speciālistu **komandu darba aprobācija**
Komandas **nodrošina padziļinātu izvērtēšanu un atbalsta pasākumu plāna izstrādi bērniem**, noteiktas agrīnās intervences

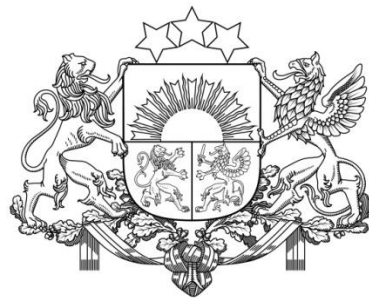
2028.g. vidus

Sākotnējais **izvērtējums par bērnu attīstības multiprofesionālo speciālistu komandu darbības efektivitāti un lietderību**

Priekšlikumi, t.sk.aprēķini speciālistu komandu darbības paplašināšanai
Priekšlikumi pedagogiski medicīnisko komisiju tālākam darbam

Resursi bērnu attīstības komandu izveidei

- Atlīdzība speciālistiem, profesionālā pilnveide, komandas darba metodikas izstrāde un aprobācija, agrīnas attīstības risku izvērtēšanas metodika un agrīnās intervences (ES fondu 4.3.6.7. 2.kārtas projekts)
- Infrastruktūras pielāgošana bērnu attīstības komandu darbam (ERAF 4.2.1.1.projekts)
- Elektrotransports bērnu attīstības komandu darbam (ERAF 4.2.1.1.projekts)
- Digitālās darba vide bērnu attīstības komandu darbam (ES fondu 4.3.6.8.projekts)

Valsts kanceleja

Ar atbildību par Latvijas nākotni!